

מדינת ישראל
משרד החינוך

א. סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 221,022116

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק ב)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מבין השאלות שבחרת לענות עליהן, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקור.
פרק ראשון	–	(25x1)	–	25 נקודות
פרק שני	–	(25x1)	–	25 נקודות
פרק שלישי	–	(25x1)	–	25 נקודות
פרק רביעי	–	(25x1)	–	<u>25 נקודות</u>
סה"כ	–			100 נקודות
- שים לב:** תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על שלוש שאלות – כל שאלה מפרק אחר.
אין חובה לבחור בשאלה שיש בה מקור.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-25 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות – שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן קטע מקור.

**נושא א – טוטלטריות, נאציזם, אנטישמיות,
מלחמת העולם השנייה והשואה**

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור – האידאולוגיה הנאצית ועליית היטלר לשלטון

א. הצג שני עקרונות של האידאולוגיה הנאצית.

הסבר מדוע משכה האידאולוגיה הנאצית גרמנים רבים.

(12 נקודות)

ב. לפניך קטע המתאר את המצב בגרמניה בשנים שלפני עליית הנאצים לשלטון.

לאמתו של דבר תקופת הפריחה של רפובליקת ויימאר הייתה זוהרת פחות משנדמה. החברה הגרמנית הייתה מפולגת ושסועה, והמשטר הדמוקרטי לא הצליח לאחות את השסעים העמוקים בחברה. המרירות בקרב שכבות רבות באוכלוסייה נשארה במלוא חריפותה. שיעורי האבטלה הגבוהים הביאו פועלים רבים לידי הקצנה. חשוב מכול, הדמוקרטיה של ויימאר לא הייתה מסוגלת, אפילו בשנות הפריחה שלה, לגייס בסיס תמיכה מוצק דיו לשם התמודדות עם מגזרים חברתיים רבי עוצמה שהתנגדו לעצם קיומה. שאלת הלגיטימיות שלה עמדה בחריפותה.

(מעובד על פי א' קרשו, היטלר, היבריס: 1889-1936, עם עובד, 2003, עמ' 268-269)

על פי הקטע, הסבר את הגורמים שסייעו לעליית המפלגה הנאצית לשלטון. (13 נקודות)

2. המעבר מדמוקרטיה לנאציזם

- א.** הצג את התוכן של חוק ההסמכה (מרס 1933), והסבר כיצד הוא פגע בדמוקרטיה בגרמניה.
(13 נקודות)
- ב.** הצג את תוכנם של חוקי נירנברג (ספטמבר 1935), והסבר את השפעתם על המעמד של אזרחי גרמניה היהודים, ועל מעמד האזרחים הלא יהודים. (12 נקודות)

3. החיים בגטאות

- א.** הסבר את רעיון "קידוש החיים", והצג שתי דוגמאות למימוש רעיון זה בגטאות בתחומים האלה: חינוך, תרבות, דת. (15 נקודות)
- ב.** הצג שלוש דרכים להתמודדות של היהודים בגטאות עם קשיי הקיום **בתחום הפיזי**. (10 נקודות)

פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-6 (25 נקודות).

4. מקור – הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. על פי מה שלמדת, הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להבין כי מטרת הנאצים היא

להשמיד את העם היהודי.

הדגם כיצד קושי זה של היהודים בא לידי ביטוי בקטע שלפניך.

(13 נקודות)

בליל שבת ה־17 באפריל 1942, שנודע לאחר מכן בשם "ליל הדמים", ספג הגטו זעזוע. יותר מחמישים יהודים נגררו מבתיהם באותו לילה ונורו ברחוב. הגטו היה נדהם ומפוחד. האם היה זה סימן לבאות? ואולי האנשים שנורו נחשדו בפעילות בלתי חוקית, והרציחות נועדו לשמש רק אזהרה, ולא יותר מכך?

בסוף אפריל הגיעו לגטו וארשה שניים מחברי בית"ר שנמלטו מן הטבח בלובלין, ודיווחו על מה שקרה בלובלין – למעשה הגטו בלובלין חוסל, ועוד קודם לכן פקד גורל דומה את היהודים במחוזות הקטנים שסביב לובלין. דיווח זה נמסר גם לצ'רניאקוב [י"ר היודנראט]. הוא השיב לשני הנמלטים כי לדעתו הם מגזימים, ויש בידו הבטחה אישית מהמושל הנאצי הנס פראנק כי שלושה גטאות גדולים בפולין יישארו על כנם – וארשה, ראדום וקראקוב. מכאן שבוארשה אין סיבה לדאגה.

שני חברי בית"ר פנו אל ראש ועדת התיאום הציונית בגטו, אולם תגובתו הייתה: "אל תפיצו סיפורי זוועה. יהודי לובלין לא חוסלו בבלזץ ובסוביבור, הם נמצאים ברובנו ובפיניסק. התקבלו מכתבים המוסרים כי ראשי הקהילה עשו למענם סידורים נאותים."

(מעובד על פי מ' ארנס, **דגלים מעל הגטו**, משכל, 2009, עמ' 55-56)

ב. הסבר שתי דילמות של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והצג אחת

מדרכי ההתמודדות שלהם עם אחת מן הדילמות שהסברת. (12 נקודות)

5. פלישת גרמניה לברית־המועצות ו"הפתרון הסופי"

- א. הסבר את הקשר האידאולוגי בין פלישת גרמניה לברית־המועצות ובין תחילת הרצח ההמוני של היהודים.
הצג סיבה נוספת לתחילת הרצח ההמוני של היהודים בתקופה זו. (15 נקודות)
- ב. מה היו "צעדות המוות"? הסבר את מטרותיהן. (10 נקודות)

6. המרד בגטאות

- א. מה היו המטרות של המרידות בגטאות? הסבר שתיים מן הדילמות של המורדים. (14 נקודות)
- ב. הסבר מדוע דווקא מרד גטו ורשה מסמל את הלחימה היהודית בגטאות. (11 נקודות)

נושא ב — בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון

פרק שלישי (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 7-9 (25 נקודות).

7. מקור — העברת שאלת ארץ-ישראל לאו"ם

- א. בקטע שלפניך מוצגות הערכות שונות בנוגע לשיקולים שהשפיעו על בריטניה להעביר את ההכרעה בשאלת ארץ-ישראל לאו"ם.
- הסבר שתיים מן ההערכות האלה, על פי הקטע ועל פי מה שלמדת. (15 נקודות)

היסטוריונים העלו הערכות שונות בנוגע לשיקולים של בריטניה [להעביר את שאלת ארץ-ישראל לאו"ם].

היו שטענו כי בריטניה ביקשה לאלץ את היהודים או את הערבים, או את אלה ואלה גם יחד, להשלים עם הצעותיה לפתרון או עם המשך משטר המנדט. בן-גוריון היה משוכנע שצעד זה של בריטניה היה רק מזימה. האו"ם יתלבט ויכשל ובריטניה תוסמך מחדש להמשיך לשלוט בארץ-ישראל.

היסטוריונים אחרים מפרשים את ההחלטה הבריטית כלשונה: בוויין ועמיתיו אכן מאסו בארץ-ישראל; "העברת הכדור" לידי האו"ם הייתה מוצא יחיד מבחינתם. בריטניה הייתה חלושה ומדולדלת מכדי להמשיך ולהיאבק.

היסטוריונים רבים מסכימים שלקרע בין בריטניה וארצות-הברית היה משקל רב. ממשלת לונדון לא הייתה יכולה להרשות לעצמה להרחיק מעליה את וושינגטון בשל נושא שאחרי ככלות הכול לא היה בגדר אינטרס חיוני בריטי.

(מעובד על פי ב' מוריס, 1948 תולדות המלחמה הערבית-הישראלית הראשונה, עם עובד, 2010, עמ' 53-54)

- ב. מה הייתה המלצת הרוב של ועדת אונסקו"פ (1947)? הצג את התגובות של היהודים ושל הערבים על המלצה זו. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

8. המאבק של היישוב במנדט הבריטי 1945-1947

- א. הסבר מדוע שינתה הנהגת היישוב היהודי את מדיניותה כלפי בריטניה לאחר סיום מלחמת העולם השנייה. הבא שתי דוגמאות מן התחום הצבאי לשינוי זה. (13 נקודות)
- ב. הסבר את החשיבות של ההעפלה בעיני היישוב היהודי. הצג שני קשיים בארגון ההעפלה. (12 נקודות)

9. מלחמת העצמאות

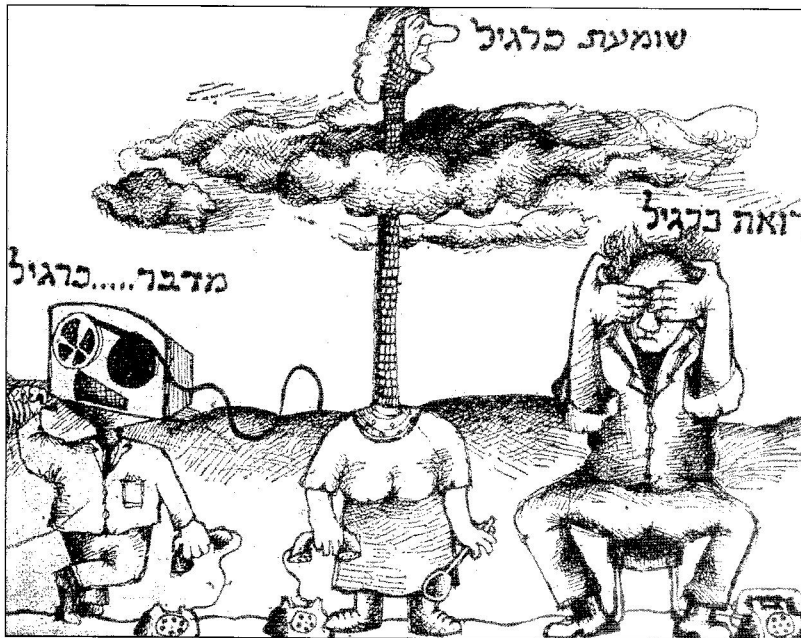
- א. הצג את מטרת הפלישה של מדינות ערב לישראל בשלב השני של מלחמת העצמאות, והסבר שניים מן הגורמים לכישלון בהשגת מטרה זו. (15 נקודות)
- ב. הסבר את הגורמים להיווצרות בעיית הפליטים הפלסטינים עם תום מלחמת העצמאות. (10 נקודות)

פרק רביעי (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 10-12 (25 נקודות).

10. מקור — מלחמת יום הכיפורים

- א.** לפניך קריקטורה של א' ברקוביץ' שפורסמה בדצמבר 1973. עיין בה, וענה על השאלה שאחריה.

שר הבטחון
משה דיין

ראש הממשלה
גולדה מאיר

יועץ ראש הממשלה
ישראל גלילי

(מתוך העיתון העולם הזה, 19/12/1973)

על פי הקריקטורה, הסבר מדוע הופתעה מדינת ישראל עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים.

על פי מה שלמדת, הצג אחד מן הגורמים למלחמה זו. (15 נקודות)

ב. הצג שתי השפעות של מלחמת יום הכיפורים: אחת מן התחום החברתי-כלכלי,

ואחת מן התחום הפוליטי. (10 נקודות)

11. תהליך הדה־קולוניזציה והשפעתו על היהודים

- א. מהו תהליך הדה־קולוניזציה?
הסבר את הגורמים שהובילו לתהליך זה. (12 נקודות)
- ב. הסבר מה הייתה ההשפעה של תהליך הדה־קולוניזציה על גורל היהודים בארצות האסלאם, והדגם השפעה זו באחת מן המדינות שלמדת עליהן. (13 נקודות)

12. "כור ההיתוך" ו"רב־תרבותיות"

- א. יש הטוענים שהפעולות שנקטה מדינת ישראל בתהליך קליטת העלייה בשנות ה־50, פתרו בעיות רבות וסייעו להצלחת תהליך הקליטה.
אחרים טוענים שפעולות אלה דווקא יצרו בעיות וגבו מחיר כבד.
הבע את עמדתך ונמק אותה. בתשובתך התבסס על עובדות היסטוריות. (13 נקודות)
- ב. מהי תפיסת ה"רב־תרבותיות"? הבא שני ביטויים מתחומים שונים למימוש של תפיסה זו במדינת ישראל. (12 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך